8
9

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE HYDROPHOBIA:

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. JOANNIS GOWDIE, S. T. P.

ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICAE decreto;

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT,

ALEXANDER BRUCE, BARBADENSIS.

Ad diem 10 Junii, horâ locoque ſolitis.

—— *Miſeris ſuccurrere diſco.* VIRGILIUS.

EDINBURGI:
Apud W. SANDS, A. MURRAY, et J. COCHRAN.
MDCCLV.

VIRO SPECTATISSIMO,

JOANNI FRENCH,

ARMIGERO,

HUMANITATE, AMICITIA, ET

MORUM PROBITATE,

INSIGNI,

AVUNCULO SUO,

OB SUMMAM

QUA SE SEMPER EXCEPIT

BENEVOLENTIAM

PLURIMUM COLENDO,

HASCE STUDIORUM PRIMITIAS

D. D. C. Q.

ALEXANDER BRUCE.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30784529

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS DE HYDROPHOBIA.

Medicinam adfectanti, varia mihi obverſabantur argumenta, quibus ſolenni academiae inſtituto obſequerer. Quum verò medicorum ſit non leviora tantùm mala amovere, et gravioribus ſuccurrere mederique, ſed etiam deploratiſſima quaeque debellanda aggredi, omnique operâ caſus humanos lenire; *Hydrophobiam*, malum mortalibus maximè horrendum, potiſſimùm ſelegi, de cujus medela, quae tenuitati noſtrae liceat, diſſeram, quaeque ſi minus ſatisfaciant, me conſoler, quòd magnis tamen excidam auſis.

Ὑδροφοβία, *aquae metus*, vel ab aliis ὑγροφοβία, uti monuit Aurelianus *(a)*, quia non ſolùm *aquae*, ſed *cujuſvis liquoris* metus, a cane rabido morſos infeſtat. Δυσκατάποσιν

(a) Acutor. morb. l. 3. c. 9. p. 218.

tamen, *deglutiendi difficultatem*, nominari maluit Meadius *(b)*.

Latinis plerumque dicitur *rabies canina*: quoniam verò ab aliis animalibus praeter *canem* oritur morbus, et ejus ferè ſolum eſt ſignum pathognomonicum *hydrophobia*, hocce vocabulo potiore utimur.

Ab aliis animalibus, maxima ex parte, genus humanum vitiatur: obſervata tamen quaedam docuerunt eundem in *homine* morbum ſpontè productum fuiſſe.

Sic quidem narratur *(c)* de juvene viginti novem annorum, temperamenti bilioſi, qui, ſummâ excandeſcens irâ, proprium digitum momordit, unde intra viginti quatuor horas *hydrophobus* factus eſt; et quidem adeò ut ad ſolam aquae mentionem ſtrangulari videretur.

Salius Diversus *(d)* in muliere triginta ſex annorum, febre peſtilenti detenta primò, dein hoc morbo expugnato, dyſenterica reddita, atque denuo curata, manente tamen quadam febriculâ, vidit *hydrophobiam* naſci, et eatenus quidem, ut alios coram ſe bibentes ſuſtinere

(b) Eſſay on poiſons, p. 146.

(c) Epiſtol. Joh. Bapt. Scaramucci ad Ant. Magliab. in miſcel. curioſ. dec. 3. a. 9. et 10. append. p. 249.

(d) De febre peſtilenti, c. 19. p. 362.

non

non poſſet: mens tamen ſemper conſtabat, et octavo die mortua eſt. "Aegra autem et ma-"ter ejus ſanctè aſſeverabant, quòd nunquam, "nec à *cane rabido*, nec à ſano, tacta fuiſſet, "cùm nec domi unquam *canem* educaſſet, nec "externis unquam communicaſſet."

Casum notabilem memorat Van Swieten *(e)*, quem, uti ait, auditoribus ſuis Boerhaavius recitare ſolebat, "vidiſſe ſe lictorem, "qui carnificem aliunde accerſere debuerat, "ut publica de ſceleſto homine ſumeretur "poena; incidiſſe in febrim ardentiſſimam, "omnemque potum oblatum ſummo cum "horrore repudiaviſſe, et tertio die periiſſe. "Miſer ille calidiſſimâ tempeſtate multùm "corpus moverat, deinde per quatuor horas "nudato capite, ſolis radiis expoſito, in ſca-"pha ſederat, totoque hoc die, ſolo ferè ſpi-"ritu vini uſus fuerat."

Johannes Innes, hàud ita pridem clarus in hac academia medicinae profeſſor *(f)*, refert, *hydrophobiam*, ventriculi inflammationi cum convulſionibus ſupervenientem, largâ et repetitâ ſanguinis miſſione, ſanatam fuiſſe.

(e) Comment. in Boerhaav. aphor. tom. 3. p. 537.
(f) Medical Eſſays, vol. 1. obſ. 29.

ALIAM Wauchius *(g)*, a tumore in oeſophago natam; quo rupto, puris copiâ et odore ancilla ferè ſuffocata eſt.

MEADIUS *(h)* obſervat, ſe vidiſſe horrendum hocce ſymptoma in acme morbi *hyſterici* violenti, per plures horas, donec gutturis motus convulſivi medicaminibus idoneis ſedati eſſent. Quod ſanè et ipſe vidi in juvene *hypochondriaco.*

MELANCHOLIAM communem in *hydrophobiam* fataliter terminatam, notarunt Galenus *(i)*, Aëtius *(k)*, et Celſus *(l)*.

PLURA hiſce de rebus apud autores inveniuntur.

DE *antiquitate* hujus morbi multa afferuntur.

AURELIANUS locum Homeri *(m)* citat, ubi Teucer nuncupat Hectorem κυνά λυσσητῆρα. Alia tamen loca magis ſunt appoſita. Sic vafer Ulyſſes introducitur compellans Achillem heroem (qui medicinam ſtudiis interpoſuerat) his verbis *(n)*.

(g) Medical Eſſays, vol. 1. obſ. 27.
(h) Eſſay on poiſons, p. 146.
(i) De ther. ad Piſ. l. 1. c. 16.
(k) l. 6. c. 24.
(l) l. 5. c. 27.
(m) Iliad. viii. l. 299.
(n) Iliad. ix. l. 237.

῞Εκτωρ

——῞Εκτωρ δὲ μέγα σθένεϊ βλεμεαίνων,
Μαίνεταί ἐκπάγλως, πίσυνος Διΐ, οὐδέ τί τίει
᾽Ανέρας, οὐδὲ θεούς· κρατερὴ δὲ ἑ λύσσα δέδυκεν.

Iterum *(o)*, a Neptuno Hector nuncupatur λυσσωδης; et obſervandum eſt, quòd λυσσα, λυσσητηρ, et λυσσωδης, propriè ſignificent hanc rabiei ſpeciem: ita enim uſurpantur à Galeno *(p)*, et Dioſcoride *(q)*.

Plura quidem circa hanc rem collegit Le Clerc *(r)*.

ANIMALIA huic malo præ cæteris obnoxia, ſunt *(ſ)*, canes, lupi, vulpes, feles, equi, aſini, muli, boves, ſues, ſimiæ, galligallinacei *(t)*, homines, aliquando etiam urſi et leopardi; quæ *rabioſa* id vitium in alios propagant: frequentiùs verò cæteris, cani, lupo, et vulpi, quippe quòd ejuſdem ferè ſint generis, à cauſis internis, abſque contagio, morbus oritur.

(o) Iliad. xiii.
(p) De loc. affect. l. 6.
(q) l. 6.
(r) Hiſt. de la med. part. 2. l. 4. § 1. c. 6. p. 463.
(ſ) Boerh. aphoriſ. 1132.
(t) Baccius de venen. et antid. p. 16. et 71.

Horrendi

Horrendi adeò morbi cauſas operae pretium erit indagare in *cane*, quo plerumque in humanum genus propagatur.

CANES etiam validè exercitatos nunquam ſudare notum eſt; eorum enim cutis nullatenus madida invenitur: ſed dum aeſtuant, glandulae ſalivales magnam liquoris copiam effundunt. Praeterea carnivori ſunt, et ſemiputrida ſaepiſſimè devorant. Alacres, in iram proni, et dum, ſecundum Boerhaavii experimentum, clibano immittuntur, in putredinem facillimè verſis humoribus donati apparent.

A natura autem adeò conſtituti ſunt, ut vice perſpirationis, praeter majorem ſalivae excretionem, in ſacco quem odoriferum vocant, juxta perinaeum ſito, foetida ſubflavaque ſecernatur materia, quae humorum acerrima pars eſſe videtur. Ea ſi, quacunque de cauſa obturato ductu, in ſanguinis maſſa retineatur, acrimoniâ ſuâ mala ſumma pariet. Ad hoc praecavendum, vi quadam mechanicâ utuntur canes, ſcilicet, dentibus haſce partes rodunt, et ſedentes, eaſdem antrorſum protrahendo, humi corradunt. Sacculus porrò rectum inter et ani ſphincterem poſitus,

faecibus

faecibus duris per anum tranſeuntibus, quaſi prelo utrinque comprimitur, et, per ductus in limine ſe aperientes, liquorem, ad lubricanda faecum itinera, effundit.

Observatur etiam, quòd, in aeſtate, ſub ſolis ardoribus, ſit piger eorum venter, et albeſcant faeces, hac materiâ inungente deſtitutae, ab obſtructis ductibus odoriferis; ſic humor inimicus in ſanguinem reſorbetur, vel ex eo ritè minùs ſecernitur. Si verò adſit aquae defectus, ſaliva ſpiſſeſcens parvulas oeſophagi glandulas inferciet: unde oritur rabies. Sic quidem vir fide dignus me certiorem fecit de *cane moloſſo*, qui, capiſtro conſtrictus, et quatuor vel quinque milliaria, fervente aeſtate, ductus, proximo die in rabiem incidit. Ex ultima cauſa conjicere licet, unde *oeſophagum* praecipuè morbus afficiat, ortâ nempe primò in ejus glandulis obſtructione: et cùm eas vi quadam ſpecificâ affectat *mercurius*, in reſerandis glandularum obſtructionibus pollens adeò remedium; *canibus* in hoc morbo *mercurialia* haud inutiliter videntur adhibenda, praeſertim antequam ad ſummam rabiem pervenerint. Atque ita medicus quidam Gallus, Deſſault dictus, et Ricardus James, Anglus,

mercurium

mercurium tanquam certam hujus veneni antidotum praedicarunt. Poſterior, inſtituto experimento *(u)*, duobus *canibus rabidis* turpethi mineralis grana duodecim primo die exhibebat; die ſequenti, grana viginti quatuor; tertio die, grana quadraginta et octo; ſequebatur ptyaliſmus, vomitus, purgatio: ſed et ſimul eò uſque debellabatur morbus, ut lac tepidum ſpontè biberent. Die quarto, alteri adhuc *cani* data fuerunt *turpethi mineralis* grana viginti, alteri nulla. Prior ſalivam uberrimè effudit, et diris cruciatibus agitabatur; eventus tamen erat proſperus. Alterum morbus, nondum penitus devictus, denuò aggreſſus eſt et confecit.

Postea, in ducentis animalibus *rabido cane* vulneratis, haec adeò feliciter ceſſerunt, ut ex tanto numero, ne vel unum periret: unde concludit autor ille, morbum hunc graviſſimum, ſaltem ubi primum gradum non exceſſerit, mercurio, ſive ſalivam moveat, ſive non moveat, cedere. Atque adeò in homine ejus uſum laudat. Experimenta autem, quibus illud probare aggreditur, in hoc laborant, quòd *hominibus* non *mercurium* ſolum, ſed a-

(u) James's new method of curing madneſs, &c. p. 45.

lia

lia quidem remedia notabilia exhibuerit, *viz. lapidem contrayervae*, *theriacam Andromachi*, et his ſimilia.

PRAETEREA, toto coelo diverſus in *homine* et *cane* eſt morbus, uti poſtea patebit.

MAGNIS ſub aëris fervoribus, et ſicca ſimul tempeſtate, frequentiùs *rabioſos* fieri *canes*, ferè omnes teſtantur. Ita olim Aegineta *(w)*, Aëtius *(x)*, et Dioſcorides *(y)*; ſimul tamen agnoverunt, interdum, et intenſiſſimo ſub frigore, *rabiem* naſci. Victus etiam ex carne putrida; potûs abſentia; vermes renibus, inteſtinis, cerebro, cavis narium olfactoriis innati; ſunt cauſae *praecedentes (z)*.

" CUM primùm incipit *rabies*, fiunt triſtes,
" ſolitarii, ſe abſcondentes; muti quoad latra-
" tum, murmurantes tamen; cibum, potum-
" que omnem adverſantes; in ignotos quoſli-
" bet irati et irruentes, heri tamen adhuc et
" memores et reverentes; aures, caudamque
" dimittentes; ſomnolentorum inſtar inceden-
" tes. Hactenus *primus gradus* mali eis adeſt:
" morſuſque tum exceptus, periculoſus qui-
" dem, non verò peſſimus eſt.

(w) l. 5. c. 3. p. 74.
(x) l. 6. c. 24. p. 107.
(y) Theriac. c. 1. p. 423.
(z) Boerhaav. aphor. 1134.

"Dein anhelare; linguam exſerere; ſpu-
"mam plurimam emittere; hiare; nunc ſe-
"gniter ut ſemiſopiti, nunc ſubitò celeriter in-
"cedere, nec rectâ ſemper viâ; mox ne he-
"rum quidem ampliùs agnoſcere; oculos ha-
"bere demiſſos, lachrymoſos, pulverulentos;
"linguam plumbeo habere colore; ſubitò gra-
"cileſcere, inſanire, furere. Hîc *ſecundus*
"eſt *gradus* mali, quem vix triginta horis fe-
"runt, quin moriantur. Morſus hoc tem-
"pore ferè inſanabilis: quò verò animal ve-
"hementius fuit, diutiùs malo laboravit, mor-
"ti propius eſt, eò morſus lethalior, acutior,
"et ſymptomata citiſſimè creans violentiſſima;
"et contrà." Haec optimè collegit Boerhaavius *(a)*.

ALIUD ſignum memoratur ab autore recentiore *(b)*, nempe, quòd omnes alii *canes rabioſum* fugiant inſtinctu naturali, capita nutando, cum notis magni terroris.

ALIUD etiam adjici poteſt, latratûs tonum prorſus mutari, et fuſcum raucumque videri.

In *ultimo* morbi *ſtadio*, ab omnibus facilè cognoſcuntur; haud tamen ita res ſe habet in

(a) Aphoriſm. 1135. (b) James's new method, &c. p. 36.

incipiente.

incipiente. Magni igitur momenti eſt primordia obſervaſſe, vel ut *rabioſum* ſtatim occidatur animal, ne hominibus aliiſve noceat; vel ut à *cane* non *rabido* morſus, ab anxietudine liberetur. Aliquando tamen accidit, ut in dubio haereat an *rabioſus* fuerit *canis* occiſus. Hoc in caſu forſan haud abs re foret experimentum capere; nempè, fruſto carnis elixae fricentur fauces, dentes, et gingivae *canis* mortui, et deinde illa offeratur *cani* ſano: ſi mortuus fuerit *rabioſus,* oblatam carnem repudiabit cum clamore et ejulatu; ſin minùs, avidè comedet *(c).*

Ut igitur minùs *humano generi* communicetur morbus adeò terribilis, obnitendum; praeſertim ubi, ſi qua fides adhibenda eſt hiſtoriis, quas tradiderunt viri ſanè magni nominis, vix ullius *veneni* ſit tam multiplex *contagium (d):* abſque enim vulnere per cutim integram tranſit *(e)*; ab halitu ſolo communicatur *(f)*; ſalivae contactu etiam exſiccatae,

(c) Acad. des ſciences 1723. hiſt. p. 39.
(d) Boerhaav. aphoriſm. 1136.
(e) Sauvages diſſert. ſur la rage, p. 7.; et Palmar. de morb. contag. p. 266.
(f) Aurel. acut. morb. l. 3. c. 9. p. 218.; et Aret. morb. acut. l. 1. c. 7. p. 5.

labiis vel linguâ exceptae *(g)*; eſu carnis *(h)*, ſanguinis *(i)*.

Haec quamvis recentiorum obſervationibus conſentanea minùs appareant, tamen magnâ opus eſt cautelâ, ut, ubi vel minima contagii ſuſpicio eſt, evitetur dirus ille morbus *(k)*.

Ubi verò *venenum* in *corpus humanum* receptum eſt, ſaepe diu latet antequam vim ſuam exſerat, aliquando per plures menſes; imò poſt integrum annum à morſu ſuſcepto *hominem hydrophobum* vidit Galenus *(l)*; *quendam*, undecim poſt menſes, *furentem*, Meadius *(m)*; frequentiſſimè verò circa quadrageſimum à ſuſcepto veneno diem *(n)*. Interdum tamen etiam primo die, praeſertim ubi ſaliva immediatè infecta fuerit, ſeſe oſtendere, mulieris exemplo, probat Sauvages *(o)*.

Quae de *hydrophobia* viginti poſt annos erumpente narrantur, fide minùs digna viden-

(g) Aurelian. acut. morb. l 3. c. 9. p. 219.; et Hildan. obſerv. chir. cent. 1. n. 86. p. 62.
(h) Fernel. de morb. contag. c. 14. p. 509.
(i) Acad. des ſciences 1707. hiſt. 30.
(k) Van Swiet. comment. tom. 3. p. 545.
(l) Comment. 2. in l. 1. praedict. Hippocrat. chart. tom. 8. p. 735.
(m) Eſſay on poiſons, p. 137.
(n) Aeginet. l. 5. c. 3. p. 74.; et Aët. l. 6. c. 24. p. 107.
(o) Diſſert. ſur la rage, p. 4.

tur,

tur, et potiùs à varia admodum cauſa originem traxiſſe.

" *DIVERSITAS* autem haec forſitan " pendet à calore tempeſtatis anni, à vario " gradu morbi in animali rodente, à temperie *hominis* morſi, à diverſo victu medica- " mentiſque adhibitis *(p)*."

SIGNA *incipientis rabiei* apud alios autores ſparſim tradita, ſummâ curâ collegit Boerhaavius *(q)*, qui longè accuratiſſimam et elegantem ſimul ſic depingit morbi hujus imaginem.

" DOLET *(r)* locus cui impreſſa *contagii* " labes primò fuit; dein vagi per alia, ma- " ximè vicina loca, dolores; laſſitudo, gravi- " tas, tarditas in toto muſculoſo genere; ſo- " mni inquieti, turbati, terribiles, cum convul- " ſionibus et ſubſultibus; inquietudo aſſidua; " ſuſpiria; triſtitia; ſolitudinis ſtudium: at- " que his ferè *primus mali incurſus* incipit, his " fermè *primus* ejus *gradus* finitur: ſanguis " tunc venis emiſſus omni notâ bonus *(ſ)*.

" TUM poſtea, prima augentur; accedit-

(p) Boerhaav. aphoriſm. 1137.
(q) Ibid. 1138.
(r) Sauvages diſſert. ſur la rage, p. 52.
(ſ) Philoſ. Tranſact. abridg. tom. 3. p. 277.

" que porrò ingens circa praecordia anguſtia; " reſpiratio difficilis, ſuſpirioſa; horror; ad " conſpectum aquae, liquorum quorumcun- " que, et rerum vel pellucidarum, vel inſtar " ſpeculi reflectentium, horripulatio, tre- " mor *(t)*; proſtratus appetitus, deglutitio ta- " men ſolidae cujuſque offae poſſibilis *(u)*; " attactus humoris cujuſque, maximè labiis " vel linguâ, incredibilem anxietatem, tremo- " rem, convulſiones immanes, atque furorem " ferè creans; vomitus glutinis fuſci, bilioſi, " aut bilis porraceae *(w)*; incaleſcentia; fe- " bris *(x)*; vigiliae aſſiduae; priapiſmus *(y)*; " cogitationum alienarum et inſuetarum per- " turbata valdè ſeries. Sic procedit malum; " atque hîc ſolet *ſecundi gradus* limites po- " nere.

" POSTEA autem omnia enarrata exacer- " bantur continenter; ſoletque ſequi linguae " aſperae exſertio; hiatus oris; vox rauca; " ſitis ingens; furor ad conatum bibendi, hu- " morum adſpectum, contactumve; ſpumae " in ore collectio; eam in alios exſpuendi co-

(t) Sauvages diſſert. ſur la rage, p. 12. in notis.
(u) Philoſ. Tranſact. abridg. tom. 3. p. 277. 280.
(w) Ibid. tom. 5. p. 366.
(x) Sauvages diſſert. ſur la rage, p. 12. in notis.
(y) Bonet. ſepulchr. anatom. tom. 1. p. 216.

" natus

"natus vel invitus; ardor obvia quaeque mor-"dendi invitus, nec tamen à voluntate com-"primendus; ſpumante rictu frendit; pul-"ſus et reſpiratio deficiunt; ſudor gelidus; "*rabies ſumma*, dum interim, quod mirabile, "mens prudens, conſtans, aliis à ſe metuens "adeſt: hinc intra quartum ferè ſemper à "primo gradu diem, *mors* convulſiva cum "ſumma in reſpirando anguſtia."

Alia quidem his adjecit Meadius (z) mirabilia, et ad reconditi hujus morbi naturam eruendam, haud paululum conducentia; quae in *hydrophobis* ferè omnibus, gradu tantùm varia, ſe manifeſtare ſolent.

Objectorum in ſenſus impreſſionem aegrè ferunt. Attrectatio quaecunque dolorifica eſt. Sonitus quicunque levis moleſtiam adfert. Forium motus, dum aperiuntur vel occluduntur, terrorem excitat aequè ac domûs ruina. Oculi lucem adeò horrent, ut rei cujuſdam albidae conſpectum pati nequeant. Pulmonibus aura lenis ingrata eſt. Aegritudinem in meatibus urinariis etiam lotii egeſtio parit. Aſpectus horridus, furibundus vel lamentabilis.

(z) Eſſay on poiſons, p. 135.

In

In *hydrophobo*, quem in clinicis tractaverat Cl. Johannes Rutherfoordius medicinae profeſſor, urina erat pallida; manus gelidae; gemitibus altis et corporis convulſionibus ſaepiſſimè ſomnus interrumpebatur; validos, plerumque etiam irritos vomendi conatus faciebat, aliquando tamen materiem pellucidam et viſcidam ejiciebat; ſpaſmi et tormina ab inferiori abdominis parte incipientia ventriculum verſus omnia comprimebant: his tandem quaſi ſuffocatus animam efflavit miſer.

Ut verò magis eluceſcat morbus, haud à propoſito alienum erit, quae docuerunt *cadaverum diſſectiones*, enarrare.

Deglutitionis organa ſaepe inflammata *(a)* inveniuntur. *In altero* autem non tantùm oeſophagus, ſed et ventriculus et inteſtina inflammata rubeſcebant *(b)*. Nulla tamen aliquando apparent inflammationis ſigna *(c)*. Meadius *(d)* quoque affirmat in *hydrophobi* cadaveris capite, faucibus, pectore, et ventriculo, inſoliti nihil oſtendi: in quo etiam inventa fuit ingens copia viſcidae, virideſcentis bilis;

(a) Acad. des ſciences, 1699, hiſt. p. 55.
(b) Hernandes rerum Mexic. theſaur. p. 494.
(c) Bonet. ſepulchr. anat. l. 1. § 8. p. 211.
(d) Philoſ. Tranſ. abridg. tom. 5. p. 368.

uti

uti quidem ferè omnes teſtantur. Pericardium ſiccum *(e)*. Nigerrimus in dextro cordis ventriculo ſanguis inveniebatur, quo omninò carebat ſiniſter: erat autem hic, per pulmones mirè accenſos et tumidos, plurimus diſperſus *(f)*. Cordis ventriculi, majora vaſa circa cor et pulmones, omnia concreto ſanguine, omni propemodum ſero fluido deſtituto, plena *(g)*. In alio, dextra auricula inſigniter tumebat, dexter ventriculus ſanguine grumoſo plenus erat *(h)*. Arteriae plenae, venae vacuae; cruor valdè liquidus, et vix in aëre concreſcens, quamvis, dum viveret, è vena miſſus ante triduum concreverat *(i)*. Omnes muſculi, viſcera, cerebrum, ſpinalis medulla, ſicciora ſolito *(k)*.

In *cadavere hydrophobi*, cujus antea mentionem fecimus, poſt mortem die proximo, inveniebantur inteſtina magna in immenſam molem aëre diſtenta; coli ſaccus caput humanum magnitudine aequans, in quo, praeter

(e) Bonet. ſepulchr. anat. tom. i. p. 212.
(f) Hernand. rerum Mexic. theſaur. p. 494.
(g) Bonet. ibid. § 13. tom. I. p. 342.
(h) Ibid. § 8. p. 212.
(i) Acad. des ſciences 1699, hiſt. p. 55. 56.
(k) Ibid. p. 156.; et Bonet. tom. I. l. I. § 8. p. 210. et 212.

aërem, faeces quaedam induratae aderant; ilei levis inflammatio cum maculis paucis lividis; hepatis portio livida; ventriculus inanis, et haud valdè contractus; viſcera omnia abdominalia è ſitu ſuo amota; in thorace nihil inſoliti: quò minùs cranii contenta, laryngem et pharyngem, ſcrutaretur quis, conſanguinei impediebant.

Hisce penſitatis, quis non in *ſyſtemate nervoſo* tragoedias ludere *venenum* dixerit? Haec enim omnia ferè in *hyſtericis* mulieribus ſymptomata evenire, nemini non notum eſt. Ita quidem cenſebant *veteres*, uti patet ex uſu medicamentorum *nervoſorum*. *Recentiores* etiam hoc confirmarunt. Sic Hoffmannus *(l)* ait, "venenorum omnium, et praeſertim hu-"jus, actionem referendam eſſe ad violentas "et *convulſivas nervoſarum* partium contra-"ctiones."

Meadius obſervat *(m)*, alios eſſe morbos, praeter hunc, (et omnes quidem *generis nervoſi)*, in quibus horrenda haec ſymptomata notantur.

(l) Tom. 1. p. 2. c. 2. § 23. *(m)* Eſſay on poiſons, p. 146.

Ipse

Ipse quoque Boerhaavius *(n)*, ſecum reputans morbi hujus decurſum et phaenomena, concludit, eum "primò conſiſtere in *affectione* "*nervorum*, proximè referenda ad *convulſiones*, "quae viſcera, horumque vaſa, occupent."

Atque haec ſententia confirmatur teſtimonio Cl. Rutherfoordii, qui, poſt omnia ſedulò obſervata in praedicto *hydrophobo*, in praelectionibus ſuis docuit quotannis, morbum hunc omninò referri debere ad illos, qui à turbato *genere nervoſo* naſcuntur, et remediis *antiſpaſmodicis*, non quidem *antiphlogiſticis*, curandum eſſe.

Autor denique *recentiſſimus (o)* omninò *convulſivum* hunc eſſe morbum aſſerit. Quamvis autem ſaepiſſimè corpus *hydrophobi convulſiones* patiatur; tamen, quia ſatis longa ſint intervalla, in quibus nulla adſint *convulſionis* ſigna, mallem exiſtimare eum eſſe *ſyſtematis nervoſi* ſtatum, ut, à levi cauſa, externa vel interna, muſculi fermè univerſi in *motus convulſivos* agantur.

(n) Aphoriſm. 1142.

(o) Nugent's Eſſay on the hydrophobia, p. 48.

His poſitis, opus nunc arduum aggredimur; ſcil. *rationem ſymptomatum ſyſtema nervoſum* occupantium. Terra quidem haec eſt quaſi incognita; ſi igitur labi deprehendar, eò faciliùs veniam me impetraturum eſſe confido.

Dolet locus, cui impreſſa contagii labes primò fuit; dein vagi per alia, maximè vicina loca, dolores.] Certiſſimum *inſtantis rabiei* ſignum hoc eſſe olim credidit Salius Diverſus *(p)*. Pro univerſali regula ſtatuit Aurelianus *(q)*, et rationem addidit: "Praepatitur "enim ea pars, quae morſu fuerit vexata, un-"de initium denique paſſionem ſumere nemo "negat." Non ſecus ac in *variolis* ab inſitione fit; cùm primò in actum deducitur illud contagium, ſimul tunc vulnus incipit dolere atque inflammari; quia et ibi *pars* hujus contagii *notabilis* remanſerat.

Lassitudo, gravitas, tarditas, in toto muſculoſo genere.] *Spontaneas laſſitudines* morbos denunciare, dixit Hippocrates *(r)*; *κόποι αὐτοματοί φραζȣσί νȣσους.* In variis morbis

(p) De affect. partic. c. 19. p. 364.
(q) Acut. morb. l. 3. c. 14. p. 226.
(r) Aphoriſm. 4. § 2.

varia

varias agnoſcunt cauſas. Patet enim experimentis, requiri liberum commercium inter encephalon et muſculos movendos, per nervos intermedios, ut motûs muſcularis cauſa illis adplicari poſſit. Sic, ubi adeſt liquidorum *viſciditas*, qua adunatae ſanguinis moleculae non patiuntur ſe ſeparari, ut per ultimos vaſorum fines tranſire queant: ſive *errore loci*, dilatata minorum vaſorum orificia majores moleculae ingreſſae fuerint, per ultimas illorum anguſtias tranſitui ineptae: vel *ſpaſmis turbato ſyſtemate nervoſo*, uti potiſſimùm in hoc caſu evenit, liber ſpirituum influxus in muſculos prohibetur. Praeterea, iidem producuntur effectus, cùm *ſanguinis arterioſi* in corpore eſt *defectus*, et nimis *languet* ejus motus; liquidi enim *nervoſi* ſecretio et motus aequabilis per cerebri medullam et nervos, requirunt applicationem ſanguinis *arterioſi*, debitâ copiâ et impetu, ad corticis fabricam; ſic à *defectu* ſpirituum animalium. Oriuntur denique à magno nimis eorum *diſpendio*, uti fit poſt labores diuturnos, vigilias, *&c.* quae quidem in *hydrophobis* locum habent.

Somni inquieti, turbati, terribiles, cum convulſionibus et ſubſultibus.] Ab eodem

fonte

fonte proveniunt: vel, *ſanguiferis* vaſibus *ſpaſmo* contractis, ſanguis è corde dextro per pulmonem tranſire non poteſt, adeòque ſuffocatio et mors imminet; vel *ſpiritus* animales minùs rectè immittuntur ad perficiendas vitales actiones, cerebello aut nervis *ſpaſmo* affectis: ut enim placidus fiat ſomnus, neceſſe eſt abeſſe omnem irritationem in capite et corpore toto; dolores autem corporis animique, et omnia quae non ſinunt ſpiritus in ſenſorio communi quieſcere, aut nervos collabi, ſomnum arcent. Hinc etiam

SUSPIRIA.] Quia ſanguis in pulmone haeret et praecordiorum vaſis, hinc, ut tranſitus ejus promoveatur, magnas *inſpirationes* efficiunt: porrò, ubi corporis pars quaevis dolet, *ſuſpiria* ſemper edimus. Hinc quoque

TRISTITIA, et ſolitudinis ſtudium.] Leviſſimo enim ſtrepitu afficiuntur; univerſis *nervoſi ſyſtematis* morbis ſymptoma commune. Haec verò omnia inde confirmantur, quòd

SANGUIS venis emiſſus omni notâ bonus.] Et quidem in *hydrophobo* noſocomico, per totum morbi decurſum, bonus erat ſanguis, nullaque inflammationis ſigna exhibebat.

PRIMUS hic morbi *gradus* in quibuſdam

dam durat diutius, in aliis citò ſuccedit *hydrophobia* (*ſ*).

DURANTE adhuc morbo, omnia augeantur ſymptomata neceſſe eſt; tandemque terribilis ſeriei anteſignanus apparet

HORROR.] Qui cutis *motus* eſt *undulatorius*, à ſpaſmis vaſorum exhalantium ora afficientibus, ortus; eâdem ratione qua corpus, dum nudum frigori exponitur: fortè etiam ſubitò ſic retropellitur humor exhalans, et inſueto quaſi motu perculſum corpus *horret* totum.

TANDEM verò heu! ad conſpectum aquae, liquorum quorumcunque, et rerum vel pellucidarum, vel inſtar ſpeculi reflectentium, horripulatio, tremor.] Mirus ſanè corpus inter ac mentem conſenſus eſt: certae enim ac perpetuae obſervationis eſt, quòd corpori communicata venena menti vim inferant, eique ſanae rationis uſum eripiant: nihil verò eſt quod ſenſum ac mentis uſum tam vehementer interturbet, quàm graves ac violentae partium *nervoſarum* contractiones, quibus ſanguis ad caput cum impetu urgetur, et liberior ejus cur-

(*ſ*) Sauvages diſſert. ſur la rage, p. 12. in notis.

ſus

ſus per cerebri vaſa mirè diſtenta, intercipitur: unde eſt quòd *hypochondriaci* plerumque phantaſiâ vitioſâ laborant, et erga quaedam mirabili quadam antipathiâ afficiuntur. Attamen, teſtante Meadio *(t)*, multi, ſub morbi initium ſaltem, nequaquam *aquae viſum expaveſcant*, neque à *liquoribus abhorreant*; ſed, è contrario, cum *jucunditate* aſpiciant; bibere cupiant ſiticuloſi; aggredientes autem, quid impediat, mirentur; dum interim, ut potiantur variis conentur modis, ſugendo per calamum, *&c.*; fieri tamen nequit, exclament! Hinc, cùm in variis tentaminibus mala adeò multa mens ſit perpeſſa, non mirum eſt ſi cauſam, et quicquid cauſae ſimile eſt, poſtea cum *horrore* repudiet. Praeterea, quum ſenſiles admodum ſint partes *nervoſae*, et iſta quae averſantur vividè lucem reflectant, organa viſûs fortiter nimis ſtimulata, ſenſu quodam ingrato afficiuntur, et ferè ſpaſmos excitante: non ſecus ac in ſani oculis ſubitò expergefacti, ubi lux, aliàs haud nimis vivida, immittitur, nervi diaphragmatis, *&c.* in convulſiones trahuntur, et fit iſte motus *convulſivus*, ſternutatio.

(t) Eſſay on poiſons, p. 137.

PROSTRATUS

Prostratus appetitus.] Totum enimvero corpus turbatur; haud ritè procedunt ſecretiones, et *viſcidâ, gravi materiâ* ventriculus oneratur; quod in *cadaverum diſſectionibus* videre licuit.

Deglutitio tamen ſolidae cujuſque offae poſſibilis; attactus humoris cujuſque, maximè labiis vel linguâ, incredibilem anxietatem, tremorem, convulſiones immanes, atque furorem ferè creans.] Vel quia deglutitionis organa (quae ſunt praecipuè dorſum linguae, poſterior palati pars, et oeſophagi ſuperior) efficaciùs amplecti queunt, et agere vi junctâ meliùs in *ſolida* quàm *fluida*; praeterea epiglottiden, quae quidem, hoc tempore, ſemper arctè debet claudi, *liquido* fortiùs deprimit *ſolidum*: quando igitur harum partium vis *convulſionibus* tollitur, *liquidorum* pars in aſperam arteriam illapſa ſuffocationem minitatur *(u)*. Vel quia majorem ad deprimenda *liquida* vim edi neceſſe eſt, haud etenim fulcrum adeò ſtabile exhibent ac *ſolida*; hinc *paralytici* ferè muſculi convelluntur. Revera tamen fatendum eſt, *aquoſis* ignoti quoddam ineſſe, quo ſtimulant *nervos*:

(u) Mead's Eſſay on poiſons, p. 145.

cùm enim primùm ori immiſſa fuerunt, antequam ad deglutitionis organa pervenerint, intumuit ventriculi regio *(w)*: ſic oris vaſa tangens *liquor* excitat *ſpaſmos*, qui ferè ſtatim, adeò mobile eſt *genus nervoſum*, cum diaphragmate, ventriculo, *&c.* communicantur. *Hypochondriacum* novi, qui manè è lecto ſurgens, abſorptâ, uti mos erat, *aquâ* frigidâ, ut os lavaret, ſtatim ſummâ vi *laticem* rejecit, *convulſione* toto corpore mirificè turbato: hic, tuſſi *convulſivâ* ſaepiſſimè vexatus, ab ore arido et ſalivalibus ductibus quaſi *ſpaſmo* clauſis, paroxyſmum ingruentem praeſentiebat.

Vomitus glutinis fuſci, bilioſi, aut bilis porraceae.] Hoc aliquando tantùm obſervatur; attamen facilè evenire poteſt, *ſpaſmis* ſurſum prementibus *bilem*, uti in aliis morbis *ſpaſmodicis* non rarò accidit.

Incalescentia, febris.] Haec quoque non ſemper eveniunt; quidam enim caſus ab auctoribus recenſentur, ubi *hydrophobi* perierunt, abſque ulla etiam incaleſcentia *(x)*. Nugentius *(y)* caſum narrat mulieris, quae,

(w) Philoſ. Tranſ. abridg. tom. 3. p. 277.; Bonet. ſepulchr. anat. tom. 1. p. 215.
(x) Sauvages diſſert. p. 12. in notis.
(y) Eſſay on the hydrophobia, p. 90.

à *rabido cane* demorſa, paucos poſt dies demortua eſt, uti videbatur, è mera *debilitate* et *languore*. Plures *(z)* memorantur, ubi *febris nulla* aderat: quin imò Salius Diverſus *(a)* idem teſtatur; exceptis duobus caſibus, quorum in uno, *cane rabido* demorſus vir, ulcere jam ſano, ingentem in imo ventre contuſionem acceperat, unde validâ *febre*, et paulò poſt *rabie* correptus, tertio die vitâ functus eſt; in *altero*, abſque *contagio*, in morbo acuto *hydrophoba* facta eſt mulier: his exceptis, ait, "reliquorum *rabientium*, quos ego vidi, neminem ſenſi ullâ conflictari *febre*; nec hujus adeſſe ſuſpicionem, ne dixerim ſignum, obſervavi. Hinc colligo, *rabientes*, ratione proprii virus, non febricitare; ſi autem aliquando febricitent, hoc è corporis praevia altera indiſpoſitione fieri."

Ex his et antedictis conjicere licet, cùm alii caſus ab auctoribus fide dignis memorentur, ubi fortiter quidem *febricitabantur hydrophobi*, morbum à diverſa plerumque cauſa, quàm à *rabidi canis* morſu, originem duxiſſe. Quamvis tamen nullus dubito, quin ipſe morbus in

(z) Miſcel. curioſ. dec. 3. an. 9. 10. ſupplem. p. 254.
(a) De febre peſtilent. p. 558.

 principio

principio *nervoſus*, ſub finem, poſtquam terribiles adeò convulſiones perpeſſi ſint aegri, inflammationis ſigna, tandemque gangraenam, adſciſcat. Sic enim aliquando fit in morbis hyſtericis et hypochondriacis.

Vigiliae aſſiduae.] Ab eadem cauſa, qua *ſomni turbati*, paulò majore.

Priapismus.] Perpetua eſt et conſtans membri virilis erectio, ſive adſit acer in venerem ſtimulus ſive non. In pluribus hoc morbo detentis obſervatum eſt ſymptoma. Affectio eſt *ſpaſmodica*, et, dum corpus *ſpaſmo* afficitur, plerumque evenit, haud, uti vult celeberrimus Meadius *(b)*, à penis muſculis erectoribus *ſpaſmodicè* affectis; anatomici enim recentiores *(c)* illos hoc officio defungi negant: ab aucto potiùs motu vaſorum *oſcillatorio (d)*.

Cogitationum alienarum et inſuetarum perturbata valdè ſeries.] A ſenſorio communi *ſpaſmis* turbato.

Linguae aſperae exſertio; hiatus oris.] Sic in epilepſia, muſculi *ſpaſmo* laceſſiti quaſi *paralytici* deveniunt: relaxatis igitur linguae

(b) Eſſay on poiſons, p. 133.
(c) Halleri primae lineae, p. 526.
(d) Whytt on vital and involuntary motions, p. 100.

et

et maxillae inferioris muſculis, hae partes gravitate ſuâ delabuntur; ſic hiat os, exſertaque lingua ab aëre fit arida, aſpera. Silentio tamen hîc mirabilem praeterire caſum vix ſanè deceret; ipſe enim loquitur Meadius *(e)*, *Hydrophobum* vidi validis reſtibus lecto conſtrictum, qui uno niſu omnes perfregit, et ſtatim *paralyticus* morti occubuit.

Vox rauca.] Quia muſculi glottidem arctantes quaſi *paralytici* deveniunt, et vocem modulari nequeunt; vel deficiente liquido inungente, areſcit fiſtula; ferè enim univerſae, praeter ſalivam, cohiberi videntur ſecretiones.

Sitis ingens.] Ab acrimonia ſalivae nerveas fibrillas ſtimulante; liquor enim diluens quicunque repudiatur.

Furor ad conatum bibendi, humorum adſpectum contactumve.] De his antea.

Spumae in ore collectio.] Salivae, etiam ſanis, niſi omni ferè momento deglutiretur, ſat citò magna fieret in ore collectio; in *hydrophobis*, etiam ſuo in fauces ſtimulo, augetur, et, hiante ore compreſſis ductibus ſalivalibus, exprimitur; ipſe porrò ventriculus afficitur, quem inter et os magnus eſt *nervorum* conſen-

(e) Eſſay on poiſons, p. 136.

ſus:

ſus: haec verò ſaliva, ſaepiùs in ore agitata, *ſpumae* formam induit.

EAM in alios exſpuendi conatus vel invitus.] Salivae, magnâ in ore factâ collectione, ſi forte pars in fauces delabitur, nervis in pharynge irritatis, violentes ſtatim fiunt *motus convulſivi*, quibus *latex* inimicus ſummâ vi, aegro etiam invito, projicitur, non ſecus ac in ſano homine dum *liquores* laryngem invadunt. Quamvis autem, *ſpaſmis* liber, damnum alicui inferre nolit; tamen, his invadentibus, *maniae* ſpecie corripitur, et ſanae rationis uſus, pro tempore, abripitur: unde etiam

ARDOR obvia quaeque mordendi invitus, nec tamen à voluntate comprimendus; ſpumante rictu frendit.]

PULSUS et reſpiratio deficiunt.] A pulmonum vaſis *ſpaſmo* conſtrictis, vel à *defectu* ſpirituum animalium, affecto communi ſenſorio, adeò ut diaphragma et muſculi intercoſtales munere ſuo non ritè fungantur.

SUDOR gelidus.] Adeò fortiter agunt *ſpaſmi*, ut tandem venae afficiantur, et humor, inhalantibus abſorptus, *ſudoris gelidi* ſpecie exprimitur: vel potiùs, ut in omnibus ferè morbis

morbis paulò ante mortem, à totius corporis *paralyſi*, fit ſyncope.

Dum interim mens prudens, conſtans, aliis à ſe metuens adeſt.] Intervallum habere videntur, in quo *ſpaſmi* paululùm ceſſant, vel in viſcera nobiliora haud agunt; uti quidem fit in aliis morbis intermittentibus vel remittentibus dictis. Hinc igitur obſervatu dignum eſt, etiam in hoc ſtadio, non multùm laedi cerebrum, et ſi, qua ratione, potuerimus *ſpaſmos* ſedare, vel *materiem morboſam* debellare, etiamnum adhuc ſcopum attingi; et, dum vita eſt, nequaquam ſpem abjici debere: hinc, "nihil crudelius, quàm, abjectâ curatelâ omni, ſtatim negligere, aut ſuffocare;" uti humaniſſimus exclamat Boerhaavius *(f)*.

Alia quidem omnia ſymptomata, quamvis mirabilia, tamen facilem ex antedictis explicationem accipiunt.

De *phaenomenis* in *cadaveribus hydrophoborum* obiter notandum eſt, mirum non eſſe, ſi dubitetur an omnia inflammationem indicantia, in *cadaveribus* inventa, à *rabie canina* ortum duxerint: ſic enim, in eo quod diſſecu-

(f) Aphoriſm. 1145.

erat

erat Meadius, talia quidem nulla invenit, et in *hydrophobo noſocomico* ferè nulla inveniebantur: attamen haec evenire poſſe ſub finem morbi, etiam in vera *hydrophobia*, non negaverim. Ita Hoffmannus *(g)*, quo nemo meliùs morbi hujus naturam indagaſſe videtur. " *Spaſmorum* eſt ſoboles, quibus ſanguis, intra vaſa congeſtus, irretitus ac refluere neſcius, ſtaſin concipit; tandemque in putredinem abit, unde *ſphaceli*, *&c.*"

Alia autem omnia *ſpaſmorum* veſtigia adeò planè indigitant, ut explicatione haud opus ſit.

Sic, poſitâ morbi naturâ, variiſque ante et poſt mortem *phaenomenis*, nunc de *prognoſi* agendum eſt.

MAGNUM eſſe *diſcrimen*, omnes uno ore agnoſcunt; haud tamen tam *deſperandum* mihi videtur malum, quàm multi crediderunt: major autem certè vel minor eſt ſpes, prout ſymptomata haec leviora vel graviora fuerint.

Morbi igitur ingenium ſecuti, ad ipſum debellandum enixè operam demus, veteris adagii memores,

(g) Vol. 1. p. 2. c. 2. § 25.

Principiis

Principiis obſta; ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluere moras.
OVIDIUS.

ANTEQUAM pergamus, monendum eſt, ſummâ opus eſſe cautelâ, ut *hydrophobiae* cauſam compertam habeamus; variae etenim ſpecies variâ admodum ratione tractari debent: *e. g. Hydrophobia*, febris acutae et inflammatoriae comes, feliciter *venae-ſectione* et *antiphlogiſticis* excipitur; ſi verò ſit *nervoſa*, vel à *rabidi canis* morſu orta, ſanè diverſâ prorſus medendi ratione opus eſt.

CURATIO prophylactica in *demorſo* requirit, ut, "primò, ſtatim à contagio ſuſcepto, "totus locus affectus, unà cum vicinis, pro- "fundis pertundatur *ſcarificationibus*, mul- "tumque mittat ſanguinis; applicentur ma- "gnae *cucurbitae* fortiter trahentes; vel *ferro* "inuretur *ignito* ſatis profundè; dein adiga- "tur in *ſuppurationem perpetuam*, applicatu "eorum quae aſſiduâ roſione *exulcerant*; in- "terim toto illo tempore, ab initio in finem, "ſemper foveatur *muriâ* ex *ſale marino* et "*aceto*, nunquam intermittendò; id conti- "nuetur uſque ad ſextum quidem menſem."

Haec Boerhaavius *(h)*, Galenum *(i)*, Aëtium *(k)*, Celſum *(l)*, et Hildanum *(m)*, ſecutus.

Praeter haec, laudaverunt veteres *animalia viva diſciſſa* partibus demorſis admota. Quod etiam imperat Celſus *(n)*: "Vivum oportet *gallinaceum pullum* per medium dividere, et protinus calidum ſuper vulnus imponere, ut pars interior corpori jungatur; facit id etiam *hoedus agnuſque* diſcuſſus, et calida ejus caro ſtatim ſuper vulnus impoſita."

Ita etiam *pullos gallinarum*, vel eorum podices admovendos, ſuadet Foreſtus *(o)*.

"Neque aliâ profectò ratione juvat *viſcus*, vel pars quaedam *animalis rabidi* quod plagam inflixit, appoſita, vel *oleum ſcorpionum* tantopere adverſus eorum ictus commendatum, quàm emolliente ac demulcente virtute," inquit Hoffmannus *(p)*.

Omnium tamen efficaciſſimum auxilium

(h) Aphoriſm. 1143.
(i) De theriac. ad Piſon. l. 1. c. 16.
(k) l. 6. c. 24.
(l) l. 5. c. 27.
(m) Obſerv. cent. 1. obſ. 87.
(n) l. 5. c. 27.
(o) Obſervat. chirurg. 34. l. 6.
(p) Tom. 1. part. 2. c. 2.

ab

ab *igne* exſpectavit Dioſcorides *(q)*, meritò, ut ait Van Swieten *(r)*: "Cùm omnia de- "ſtruat vivus *ignis*, ſic cuncta luſtret venena, "ſimulque ſeparatio eſcharae inuſtae diutur- "nius tempus requirat, adeòque cita conſoli- "datio vulneris prohibeatur. Simul monet, "eſcharâ ſeparatâ, crudum vulnus *ſalſis* et *a-* "*cribus* irritandum eſſe, ne coaleſcat; et ſi "ante quadrageſimum diem coiverit, reno- "vandum vulnus eſſe, ſive *ſcalpello*, ſive novâ "*uſtione*. Recentiorum autem obſervata do- "cuerunt, non ſufficere levem et ſuperficia- "lem *inuſtionem*; ſed requiri profundam, ut "certi ſimus venenum vulneri inhaerens in- "tegrè per *ignem* deſtructum fuiſſe."

Mirabilem ſanè pro comperto caſum habeo, à matrona mihi in inſula Barbada cariſſima, quae ſervulo Aethiopi à *rabido cane* demorſo, *candenti ferro* ſtatim vulnus profundum inuri juſſit; quo facto, nihil inde mali ſenſit. Alter autem, qui alium agnoſcebat dominum, eodem *cane* vulneratus, paulò poſt *hydrophobus* periit.

(q) Theriac. c. 2. p. 424.
(r) Comment. in Boerhaav. aphor. § 1143. tom. 3. p. 569.

Alia quidem ſimilia leguntur apud Hildanum *(ſ)*.

UNGUENTUM mercuriale vulneri illinitum laudat Deſſaultius *(t)*.

Hanc tradit medelam Nugentius *(u)*: Vulneri applicata valent, *ſal*, *cepae aſſula*, *raphani ruſticani raſurae*, *cantharides*, *acetum*, *ſpiritus vini camphorati*, vel alia quaevis ſtimulantia innocua. Praeterea, *oleo* quodam penetrante et leniente *camphorâ* impraegnato circumcirca vulnus partes fricentur: hunc ſcopum *olea* quaedam *animalia* meliùs quàm *vegetabilia* quaecunque forſan attingere valent, cùm plerumque magis ſint penetrantia, haud tamen lenia minùs.

Praeter haec, ſuadet Boerhaavius *(w)*, " ut veſtimenta, et caetera quae venenum at-" tingere vel afflare potuit, cautè abjiciamus, " vitemus."

Nunc ad *generalia*, externa et interna, *prophylactica*, pergamus.

Veteribus in more fuit veneno tactos *balneo calido* immittere; quod Celſus *(x)* hiſce

(ſ) Obſervat. chirurg. cent. 1. obſ. 87. p. 66.

(t) Diſſert. ſur la rage, p. 173.

(u) Eſſay on the hydrophobia, p. 178.

(w) Aphoriſm. 1143.

(x) l. 5. c. 27.

verbis

verbis teſtatur. "Quidam poſt *rabioſi canis* "morſum aegrum protinus in *balneum* mit-"tunt, eumque ibi patiuntur *deſudare*, dum "vires corporis ſinunt, vulnere aperto, quo "magis ex eo quoque virus deſtillat; deinde "multo meracoque *vino* excipiunt, quod o-"mnibus venenis contrarium eſt. Idque cùm "ita per triduum factum eſt, tutus eſſe homo "à periculo putatur." Eodem loco graviſſi-mus hic autor ſuadet, "*vinum* calidum cum "*ruta* quamplurimum ingerendum, et in *ca-"lidum balneum* mittendum eſſe eum qui ci-"cutam bibit." Quod curationis genus, apud veteres uſu receptum, probat Hoffmannus *(y)*, aitque, "*Temperatum balneum* in omni inſania "ego magnopere laudo atque commendo; "quia partium nervoſarum ſtricturas laxat, "poros cutis recludit, et motum ſanguinis, "ſpaſmorum vi, ad cerebrum retroverſum, "ad corporis exteriora revocat: poris autem "apertis, *vinum* propinatum ſanguinis mo-"tum liberiorem reddit, et tranſpirationem ju-"vando, omnem conceptam venis virulentam "materiem ex intimis ſedibus expellit. Qui-"buſdam verò magni nominis viris commen-

(y) Tom. I. part. 2. c. 2. § 26.

"datur

" datur *immerſio* in *aquam frigidam.* Id verò
" remedii genus non ſemper ſecurum, ſed
" valdè infidum eſſe puto; quia verendum eſt,
" uti ait Celſus, 'ne infirmum corpus *aquâ fri-*
" *gidâ* vexatum nervorum diſtenſio abſumat.'
" Nam ſi *balneum frigidum* in ejuſmodi caſibus
" juvat, illud exinde contingit, quòd terror,
" et vehementior ſanguinis ad interiora repul-
" ſio in robuſtis et calidioribus ſubjectis, mo-
" tum ſanguinis et humorum intenſiorem cum
" calore ac ſudore efficiant, quo vis morbi
" infringitur et venenum eliminatur. Quum
" verò id non ſemper et ubivis eveniat, hinc
" utique frigus, ſpaſmi à veneno excitati ve-
" hementiam augens, majorem potiùs noxam
" affert. Quam ob rem Celſus, loco citato, mo-
" net, ut, 'ſi talis ſpaſmus incidat, aeger proti-
" nus à *piſcina* in *oleum* vel *balneum calidum* de-
" mittatur." Haec magnus ille vir. Quid igi-
tur ſentiendum eſt de uſu *balnei frigidi,* ferè
omnibus etiam vulgò remedii decantatiſſimi?
Haec tamen profert Boerhaavius *(z).* " Sta-
" tim poſt infectionem, magno cum apparatu,
" metu incuſſo, ſaepe minitando, tandem prae-
" cipitem in *mare* vel *fluvium* dando, aliquam-

(z) Aphoriſm. 1143.

" diu

"diu ſubmerſum tenendo, iterum mergendo, "id repetendo aliquoties, cum iiſdem omninò "circumſtantiis: eas enim ſanare *ſpiritum* "*turbando*, non *aquam ſalſam*, docuit funeſtus "exitus hominis poſt morſum naufragi, mul-"tis horis natantis, ſaepe diu fluctibus ſub-"merſi, tamen poſtea hydrophobi."

Cui reſpondet Nugentius *(a)*. Nonne exemplum illud allatum, à *terroribus* quoque Boerhaavium abalienare ſufficeret, doceretque eos, aequè ac *immerſiones*, parùm valere? quum enim miſero illi, *ſubmerſiones* inter et *conflictus*, quos in naufragio paſſus eſt, *timoris* haud minus incuteretur, ac ſi, ſanandi cauſâ, arte productos toleraſſet. Narrato tunc caſu, in quo feliciter minùs haec ceſſerant, pergit: *His*, non tantùm non amovebatur, nec inducias ferebat morbus, ſed et omnia augebantur *ſymptomata*; praeterea, inter innumeros *rabido cane* demorſos, et *hydrophobiâ* interfectos, pauci tantùm infidum hoc ſpeciale remedium neglexerant.

ACETUM ac *theriacam* laudat Hoffmannus *(b)*; haec enim, aſſerit, "in omnibus

(a) Eſſay on the hydrophobia, p. 191.
(b) Tom. 1. part. 2. c. 2.

"ferè

"ferè venenorum generibus, ſolis corroſivis "exceptis, diſcutiendo ac ſudorem movendo, "opem ferunt praeſtantiſſimam. Quod re- "medii genus adverſus viperarum morſus "jam olim commendatum fuit à Celſo, 'quia "ſpiſſeſcentem intus humorem diſcutit, et hac "ratione ſanitatem dat."

Ubi, primis diebus, neglecta erat medela, nec ampliùs ſatis educi poterat virus, quod per vulnus communicatum fuerat; Dioſcorides *(c) purgantia* commendat, dicitque, "Alia "curationis ineunda ratio; nimirum impe- "randa *purgatio*, quae, dum, corpus agitan- "do, ipſius habitum tranſmutat, magnum "adfert adjumentum." Laudat *hieram*; uti etiam Aëtius *(d)* et Aegineta *(e)*, imprimis illam, quae, additâ *colocynthide*, purgabat fortiùs.

Omnium autem efficaciſſimum remedium notabat *helleboriſmum* Dioſcorides *(f)*, ſi frequentiùs ante diem quadrageſimum, vel etiam poſtea, adhiberetur. "Tantam enim vim ha- "bet id genus auxilii, ut nonnulli qui jam "*aquae metu* prehendebantur, in ipſo *primo*

(c) Theriac. c. 3. p. 426.
(d) l. 6. c. 24. p. 108.
(e) l. 5. c. 3. p. 75.
(f) Theriac. c. 3. p. 425.

"morbi

"morbi *inſultu*, *helleborum* ſumentes, evaſe-
"rint incolumes: nam *ipſo malo* jam deten-
"tos ne quidem *helleborus* ſervare poſſet."

Magnis laudibus extulit *hellebori* uſum Salius Diverſus *(g)* in hoc morbo, et tutò dari poſſe ejus *infuſum* certis experimentis ſe noviſſe affirmat: ubi majorem hujus remedii efficaciam deſideraret, dabat *merum helleborum*, ſed priùs binis coctionibus in *aceto* mitigatum.

Alia autem monuit Dioſcorides *(h)*: "Praeter haec, *ſudores* et ante cibum et poſt "cibum eliciendi, quin et *dropaces* et *ſynapiſmi* univerſo corpori alternatim applicandi." Poſtea *cibos acres* (δριμυφαγίας) et *meracos potus*, quibus vis veneni egregiè retundi poteſt, quotidie aſſumendos ſuadet. Magnum imprimis effectum exſpectabat ab *alliis*, *porris*, et *cepis*.

Baccius *(i)* tradit, Rhazem et Joannem Damaſcenum, antidotum ex *cantharidibus* commendaſſe; ſi, nempe abſciſſis alis ac pedibus, infuſae per noctem et diem, in lacte ebutyrato et acetoſo, mox exſiccatae, ac in

(g) De febre peſtilen. p. 371.
(h) Theriac. c. 3. p. 425.
(i) De venenis et antidot. p. 80.

lenticulae farina exceptae, formarentur in trochiſcos ad pondus ſcrupuli unius ex vino, et exhibeatur trochiſcus ad multos dies. Si autem aeger ſanguinem eminxerit, lacte recenti attemperari poſſet urinae acrimonia.

Post hos, idem remedium ab aliis medicis commendatum legitur *(k)*.

Hoffmannus *(l)*, poſtquam *ſudoriferorum* laudes extulerit, ait, "Ex quo perſpicitur "quàm egregiè ad expellendum venenum "conferat ſolus *motus*, et *exercitatio* corporis; "qua *ſudor* prolicitur. Et quoniam in *taran-* "*tiſmo* ſpaſmi cutim conſtringunt, unde *ſu-* "*dor* gelidus fluit, et corpus refrigeratur, quod "etiam in ſcorpionum morſibus obſervatum "fuit; hinc etiam *motus*, et corporis *agitatio*, "quae *ſudorem* provocat, optimum et fre- "quenti experientiâ comprobatum in *taran-* "*tiſmo* eſt praeſidium. Probè enim animad- "verſum fuit à ſagacioribus, non *muſicam*, "qua tantopere delectantur *tarantulâ icti*, ge- "nuinum eſſe *tarantiſmi* remedium, ſed po- "tiùs *motui* ac *ſudori* quem movet *ſaltatio* ad-

(k) Medical Eſſays, tom. 5. part 2. p. 985.
(l) Tom. 1. part. 2. c. 2.

"ſcribendum eſſe, quidquid *muſicâ* praeſtari "fingitur."

Quoniam verò de *muſices* uſu in *tarantiſmo* agitur, haud alienum videtur, quae de hac re memoriae prodidit Meadius *(m)*, praecipua attingere. Eò prodeſt, quòd *motus* membrorum continuus profuſum eliciat *ſudorem*, quo particulae inflammatoriae auferuntur, et ſpirituum animalium febris minuitur: praeterea et ad vim determinatam et ſpecialem tremuli aëris vibrati modulationem, chordis muſicis ad elaſticas cerebri fibras allatam, aliquid forſan referendum: corpora enim contractilia certo quodam motûs gradu in fluido ambiente afficiuntur; quanquam gradus major variè modificatus effectus haud ſimiles efficiat: *v. g.* in inſtrumentis muſicae duobus aptè modulatis, ſi chordae unius feriantur, chordae alterius concordantes ſonant: tamen motus in aëre multo major, ab alia cauſa, ferè nullos, qui ſentiri poſſunt, effectus producet. Alios homines aliud delectat *muſicae* genus; tenſae enim variâ ratione eorum fibrae, iiſdem agitationibus non afficiuntur. Apud veteres frequens erat *muſicae* uſus. Sic refert Galenus,

(m) Eſſay on poiſons, p. 118.

 Aeſculapium,

Aeſculapium, illos quibus animi motus violenti temperamentum corporis fervidum induxerant, *μελει* et *cantu* ad ſanitatem revocaſſe: ejuſdem meminit hiſce verbis, *μαλακαίς επαοίδαῖς*, Pindarus *(n)*: unde etiam nomen *incantamenti* originem cepiſſe videtur.

His miſſis, ad *ſpecifica* dicta progrediamur, quae, non tantùm in *primo* morbi *gradu*, ſed et *ultimis ſtadiis* ferè omnia laudantur.

CINEREM cancrorum, vel ſolum, vel additis *radice gentianae* et *thure*, laudat Galenus *(o)*, tanquam remedium naturâ ſuâ efficaciſſimum ad hunc morbum praecavendum, ſi homini demorſo quotidie detur per quadraginta dies, ad menſuram magni cochlearis. Ubi verò non ſtatim à morſu inflicto, ſed poſt aliquot dies datur hocce remedium, tunc duplicatam doſin requiri monebat. Modum autem praeparandi ſequebatur, quem Aeſchrion empiricus, medicamentorum peritiſſimus, tradiderat: *cancros* enim viventes comburebat, in patella aeris rubri, in cineres, qui in pollinem facilè conteri poterant: decem partibus *cinerum cancrorum* addebantur quinque partes

(n) Pyth. od. 3.
(o) De ſimpl. med. facult. l. 11. c. 1. N° 34. Charter. tom. 13. p. 310. 311.

radicis

radicis gentianae, et una pars *thuris:* vulneri ſimul impoſuit *emplaſtrum è pice, opopanace,* et *aceto acerrimo (p).* Idem remedium commendant Dioſcorides *(q)*, et Aëtius *(r)*.

SCRIBONIUS LARGUS *(ſ)* mentionem facit antidoti, quam quotannis componebat praeceptor ejus Apuleius Celſus, et in Siciliam mittebat, quia ibi ſunt plurimi *canes rabioſi*. Componebatur è *nardo Syriaco, croco, myrrha, coſto, caſia, cinnamomo, &c.* et *opio*. Dabatur autem fabae Aegyptiae magnitudine ex aqua, per dies triginta, demorſis hominibus, ad praecavendam *hydrophobiam*; imò etiam jam *aquae metu* correptis *(t)*.

PALMARIUS *(u)* tradit remedium, cujus tantam eſſe credebat efficaciam, ut, nullâ etiam vulneris habitâ curâ, quacunque victûs ratione uterentur demorſi, certa ſanatio ab ejus uſu ſperari poſſet, non tantùm *prophylactica*, ſed etiam dum *aquae metus* aderat. Hujus eſt formula. ℞ Foliorum *rutae, verbenae, ſalviae minoris, plantaginis, foliorum polypodii,*

(p) Van Swiet. comment. in Boerh. aph. § 1147. p. 584.
(q) Theriac. c. 11. p. 423. 424.
(r) l. 6. c. 24. p. 107.
(ſ) N° 171. 172. p. 120.
(t) Van Swiet. comment. ib. p. 585.
(u) De morb. contag. p. 276.

abſinthii

abſinthii vulgaris, *menthae*, *artemiſiae*, *meliſſophylli*, *betonicae*, *hyperici*, *centaurii minoris*: ſingulorum aequale pondus in pulverem tenuiſſimum redigebat, et hujus drachmam dimidiam demorſis quotidie praebebat, cum duplo ſacchari, vel ex vino, vel ex pomaceo, vel ex juſculo, vel ex butyro, vel ex melle, opiatae formâ, jejuno ſtomacho, et tribus horis ante cibum. Drachmam unam et dimidiam aut drachmas duas credit ſufficere, tum homini, tum omni animali, quantumvis crudeliter ſauciato: interim monet non nociturum, ſi ad tres quatuorve drachmas detur; imprimis, ſi longo poſt morſum tempore, vel natâ jam *hydrophobiâ*, curatio inſtituatur: vulnus autem foveri juſſit, bis vel ter de die, *vino* aut *hydromelite*, in quo ejuſdem pulveris drachma diluta fuerit; dein more communi tractandum vulnus jubet, illudque cicatrizari poſſe aſſerit, abſque ullo *hydrophobiae* metu *(w)*.

Alterum exhibuit Mayernus in actis ſocietatis regiae Londinenſis *(x)*. Sumebantur *rutae* foliorum à caulibus mundatorum et contuſorum unciae ſex, *theriacae* Londinenſium,

(w) Van Swiet. comment. in Boerh. aph. § 1147. p. 586.
(x) N° 191. p. 409.

vel

vel Venetae, *allii* contriti, et tenuis *limaturae ſtanni*, ſingulorum unciae quatuor: vaſe terreo, ritè clauſo, digerebantur in quatuor libris *vini* albi generoſi, vel et Canarienſis, balneo per quatuor horas, leni ebullitione, cavendo ne vapor exiret; dein colaturâ expreſſâ ſervabatur. Pro tenera vel calida aegri conſtitutione, loco *vini* ſubſtituebatur *cereviſia* generoſa benè fermentata. Dabatur ille liquor medicatus ad duas vel tres uncias, in quibuſdam aegris etiam majori copiâ, omni mane per novem dies; et à cibo, per tres horas poſt ſumptum remedium, debebat abſtinere aeger. Faeces reſiduae, quae in colo remanſerant, applicari debebant vulneri, et ſingulis viginti quatuor horis renovari. Simul monetur, illud remedium potari debere frigidum, vel ſaltem leviter tantùm tepefactum, propinarique ante nonum diem poſt morſum inflictum; ſecus enim ſanguis veneno jam nimis infectus eſſet.

Simile remedium ibidem deſcribitur electuarii formâ, niſi quòd *ſcordium*, *ſerpentaria Virginiana*, et *hyperici flores* addantur *(y)*.

A Meadio *(z)* celebratur *pulvis antilyſſus*, quem hâc ratione praeſcribit.

(y) Van Swiet. comment. in Boerh. aph. § 1147. p. 587.
(z) Eſſay on poiſons, p. 164. 165.

℞ *Lichenis*

℞ *Lichenis cinerei* pulverizati unciae dimidium, *piperis nigri* in pulverem triti drachmas duas. Hoc modo exhibebatur: praemiſſâ *venaeſectione* in brachio ad novem aut decem uncias. Pulveres benè miſti in quatuor doſes dividebantur, quarum una quatuor diebus ſucceſſivis manè, vacuo ventriculo, dabatur cum dimidia libra lactis vaccini calidi; his quatuor doſibus ſumptis; omni mane jejunus aeger, *balneo aquae frigidae*, per menſis ſpatium, immergi debebat, hac lege, ut totus mergeretur, et, tantùm per dimidium minutum horae, in aqua maneret, ſi admodum frigida eſſet. Poſtea adhuc ſexies eodem balneo uti debebat duarum ſeptimanarum ſpatio.

Apud Chinenſes pro certo remedio habetur ſequens formula. ℞ *Moſchi* optimi grana ſedecim, *cinnabaris nativae, factitiae* ana grana viginti. Seorſim terantur in pulverem impalpabilem, dein miſceantur, et exhibeantur cum hauſtulo *ſpiritûs* fermentati ex *oryza praeparati* (Arrack). Plerumque intra duarum aut trium horarum ſpatium, blandus ſequitur ſomnus et perſpiratio *(a)*. Laudatur et ad curam *prophy-*

(a) Philoſ. Tranſ. N° 474. vol. 43. p. 226.

lacticam, ſi ſtatim poſt morſum inflictum, vel quàm fieri poteſt citiſſimè, detur; tuncque per triginta dies ab *hydrophobia* tutum reddit hominem demorſum; quò tempore elapſo, datur denuò eadem doſis. Ubi verò jam aliqua ſigna *hydrophobiae* adſunt, tunc ſecunda doſis *hujus pulveris*, tribus horis poſt primam doſin aſſumptam, dari debet, et certa promittitur cura *(b)*. Succeſſiſſe hanc curationem ſaepiùs teſtantur autores *(c)*.

Alii laudant *mercurialium* uſus. Sic Deſſaultius *(d)*, qui exempla perhibet hominum duorum lupo rabido vulneratorum, quibus ſtatim cicatrices vulnerum et totum brachium illevit *unguento mercuriali*; tribus diebus ſucceſſivis hanc *inunctionem* repetiit; tuncque inceperunt cicatrices, antea elevatae et induratae, deprimi ac emolliri; dedit ſimul *pulverem Palmarii* quotidie: poſtea, alternis diebus, *inunctionem mercurialem* adhibuit, tali cum eventu ut uterque curatus fuerit integrè.

Eadem cura ſucceſſit *(e)* in juvene à *cane*

(b) James's new method, *&c.* p. 33. 34.
(c) Ibid. et Sauvages diſſert. ſur la rage, p. 34. Philoſ. Tranſ. N 474. vol. 43. p. 215. 216.
(d) Diſſert. ſur la rage, 1734, in 12mo.
(e) James's new method, *&c.* p. 4. 5.

rabido demorſo, cui poſt ſex dies jam aderat insolita moeſtitia, tremores, ſomni perturbati, tendinum ſubſultus; datus fuit verſperi bolus confectus è quatuor granis *turpethi mineralis*, ſcrupulo *lapidis contrayervae*, et *theriacae Andromachi* pauculo, ut inde bolus fieri poſſet. Nocte ſequente bis alvum liquidam depoſuit: die ſequente veſperi *ſimilem bolum* ſumpſit, unde ſomnus longior et ſudor largior; bis etiam alvum depoſuit, atque omnia ſymptomata minuebantur. Tertium autem bolum ſumpſit veſperi denuò; undè placide dormivit, et manè ſanus vegetuſque ſurrexit: in *frigidum balneum* quotidie per dies quatuordecim deſcendit, poſtea ſanus vixit. Cruſta autem arida, quae vulnus manui inflictum tegebat, poſt *tertium bolum* ſumptum, ſpontè decidit, vulnuſque probè cocto pure per aliquot dies manavit, dein facilè ſanatum. Haec omnia adduxit Van Swieten *(f)*, *mercurialia* laudaturus.

In muliere *hydrophoba*, quae *pulverem antilyſſum, &c.* fruſtra tentaverat, ſequenti medelâ felici cum eventu uſus eſt Nugentius *(g)*.

(f) Comment. in Boerh. aph. vol. 3. p. 581.
(g) Eſſay on the hydrophobia.

STATIM

STATIM fiebat *venae-ſectio* ad uncias quindecim. *Emplaſtrum è galbano* cum *extracti thebaici* uncia dimidia, gulae et collo ſtatim applicabatur. Dein quamprimùm tertiâ quaque horâ exhibebatur chartula *remedii Chinenſis* ad hanc formulam. ℞ *Cinnabaris nativae* et *factitiae* ana grana viginti quatuor; *moſchi optimi* grana ſedecim: in pulverem ſubtiliſſimum redacta. M. f. bolus ſyrupo quovis ſemplice. Una cum his dabatur pilula granorum duorum *extracti thebaici*, donec conciliaretur ſomnus. Vulnerata manus et totum illud brachium *calido oleo* ſaepius de die fricabatur, toto morbi decurſu.

ENEMA è vino antimoniali injiciebatur, et cum aliis, pro re nata, repetebatur.

PRO potu communi ptiſanarium nitratum, ut ſedaretur ſitis. Poſtea quibuſdam ſymptomatibus recrudeſcentibus, optimè ſucceſſit ſequens remedium. ℞ *Aſae foetidae* grana duodecim; *moſchi* grana decem; *camphorae* grana ſex. M. f. bolus ſtatim ſumendus, interpoſitis hauſtibus ſalino-nervoſis. Optima tanquam remedia in hoc morbo, laudat *camphoram*, *aſam foetidam*, *moſchum*, *opium*, *ca-*

ſtoreum, et *valerianam ſylveſtrem.* Obſervat denique *(h)*, in omnibus ferè morbis ſpaſmodicis, ſudoris excretioni valdè proclivem eſſe naturam; nihilque adeò feliciter ſpaſmos ſolvere, ac ſolutos indicare; et quidem antiſpaſmodica inſigniter diaphoreſin promovere; porrò in muliere *hydrophoba* variis convaleſcentiae gradibus *ſudorem* ſemper praeiiſſe *(i)*.

Mihi autem obſervata quaedam ſubjicere liceat.

1*mo*, Non tantùm ante ſed etiam poſt *hydrophobiam* enatam, ſolis *nervinis* et *ſudoriferis* ſanatorum fide dignae narrantur hiſtoriae: et in aliis, ubi adjectis medicaminibus tribuebantur laudes, meritò quidem his tribuendae videntur.

2*do*, Nullam vidiſſe contigit hiſtoriam fide dignam, ubi, ſine his, alia adhibita perfectam ſanationem effecerint.

Nunc autem, ut ex antedictis optimam medendi rationem pro virili hauriamus, aequum eſt.

(h) Eſſay on the hydrophobia, p. 104.
(i) Ibid. p. 34.

Indicationes

INDICATIONES curatoriae hae ſunt.

In primo morbi gradu.

PRIMA eſt, quàm ociſſimè ulteriorem veneni progreſſum ſiſtere.

SECUNDA, accepti expulſionem tentare.

In ultimis gradibus.

PRIMA eſt, ſpaſmos quamprimùm ſopire.

SECUNDA, venenatam materiem eliminare, ſudorem movendo.

PRIMI gradûs indicationi primae, ſatisfaciunt remedia ad rationem Boerhaavianam: attamen magnopere comprobo *inuſtionem* à Dioſcoride et aliis adeò laudatam, partibus vulneratis profundè adactam: dein haud abs re foret ipſas *oleo* quodam *animali camphorato* ſaepiùs inungere.

IN ſecunda forſan et uſui foret *balneum tepidum*, in quo bis de die aegro deſudare liceat; antea mane et veſperi acceptâ doſi *remedii Chinenſis*, cum *vini* cujuſdam generoſi cyatho. Interdum *rhei*, *elixiris ſacri*, vel *tincturae hellebori nigri*, decantati adeò remedii, doſin parvulam accipiat, ut primae viae leniter purgentur: haec enim in morbis *hypochondriacis* ſaepe proſunt.

VITANDA

Vitanda autem ſunt omnia quaecunque nimium debilitant corpus; quod reficiendum eſt *ruris amoenitate*, *exercitiis* omnium generum, praeſertim *equitatione* variâ; vel etiam *ſaltatione* ad ſonum *inſtrumenti muſici*, quocunque maximè delectetur. Tranquilla, quantùm fieri poteſt, ſervanda mens eſt. Haec per menſis ſpatium continuentur: tum poſtea per bimeſtre ſpatium, omni mane et veſperi, ad molem nucis caſtaneae ſumat electuarium ſequens. ℞ *Corticis Peruviani* pulverizati unciam; *theriacae* Pharmacopoeiae pauperum unciam dimidiam. M. f. electuarium cum *ſyrupo croci* q. ſ. Saepiùs in diaeta *cepis* et ejuſdem generis radicibus utatur.

Haec verò ſi morbum hunc truculentum arcere non valeant, ad medicamina *ultimis gradibus* adaptata feſtinandum eſt.

Ad primam indicationem, nihil melius videtur quàm ſtatim Nugentii *emplaſtrum nervinum* gulae imponere; dein interna alia ejuſdem antea memorata; qualia ſunt *opii* grana duo omni trihorio, cum chartula *pulveris Chinenſis*: haec enim *ſpaſmos* optimè ſedant, et quidem *ſudorem* movendo inſerviunt etiam

Secundae

Secundae indicationi, cui et aliud ejus remedium è *camphora*, &c. prioribus aliquando interponere operae erit pretium. Haec medicamina ſi deglutire nequeat aeger, in ore tamen diſſoluta forſan probè ſatis effectus ſuos exſerent.

SANGUINIS miſſio, quamvis multum laudetur; tamen, quia aegrum debilitet, niſi in ore, pulſu, et urina inflammationis indicia ſint vel praeſentis vel citò à *ſpaſmis* oriturae, vix celebranda videtur. Alvus, ſi nimis tarda ſit, *enemate* quovis *leniente*, vel *oleo mero*, ſolvatur; ſi verò aeger aquoſa ano immiſſa horreat, *ſuppoſitorio* è *ſapone* in *ſale* convoluto utendum.

MUSICA etiam nunc forſan auxilio erit, et *ſaltatio* quae *ſudorem* elicit.

Vitanda ſunt omnia quaecunque ſpaſmos excitare queunt; talia ſunt, aquae viſus, tactus, vel rei cujuſcunque aquoſae aut lucidae: ne quidem minimo ſtrepitu turbetur homo, vel ingratae ullius rei mentione: in loco lucis radiis pervio minùs detineatur: aër, quantùm fieri poterit, moderatè caleat.

Si quidem, his cautelis ac medicamentis, feliciter

feliciter inducias ferat morbus, nullum novi remedium aptius ad *recidivam* praecavendam, quàm *cortex Peruvianus* electuarii formâ, ut antea.

FINIS.